

Bij veel Nederlanders heerst de hardnekkige veronderstelling dat, na een gebeurtenis waarbij een derde schade lijdt, de veroorzaker maar beter niet te veel kan zeggen en zeker geen excuses moet aanbieden. Excuses zouden een erkenning van aansprakelijkheid meebrengen, en van de aansprakelijkheidsverzekeraar zou dat niet mogen. Over het eerste deel van die veronderstelling schreef ik al eerder dat die onjuist is. Het aanbieden van excuses betekent in werkelijkheid *niet* dat aansprakelijkheid wordt erkend, zeer uitzonderlijke gevallen daargelaten. Kort gezegd is dat omdat de juridische vraag of aansprakelijkheid bestaat, beheerst wordt door objectieve criteria die buiten de posterieure verklaringen van de veroorzaker zijn gelegen.¹ Het laatste deel van de veronderstelling is eveneens onjuist, maar lijkt desalniettemin te worden bevestigd door in veel verzekeringspolissen voorkomende bepalingen, die inhouden dat in het geval van schade of een gebeurtenis die daartoe zou kunnen leiden, het de verzekerde niet is toegestaan aansprakelijkheid te erkennen. Daarover ging het onderzoek waarvan in dit rapport verslag wordt gedaan.

Een voorbeeld is deze bepaling:

‘Wat verwachten wij van u?

(...)

- Bij schade niet toe te geven dat u aansprakelijk bent. En geen handelingen te doen, waaruit kan blijken dat u aansprakelijk bent.²

* Een verkorte versie van dit onderzoeksrapport verscheen als artikel in het *Tijdschrift voor Vergoeding Personenschade*: A.M. Zwart-Hink, ‘Verzekeraars, schrap die achterhaalde polisbepalingen! Het verbod tot erkenning van aansprakelijkheid is juridisch niet houdbaar, strijdt met de zorgplicht van verzekeraars en past niet bij maatschappelijke ontwikkelingen’, *TVP* 2024/2. De auteur dankt Arno Akkermans, Berber Laarman, Femke Ruitenbeek-Bart en Frits van der Woude voor hun waardevolle commentaar.

1 A.M. Zwart-Hink, ‘Moet wie excuses aanbiedt ook schade vergoeden? Mythe en werkelijkheid over het verband tussen excuses en aansprakelijkheid’, *NJB* 2017/2032.

2 Voorwaarden Aansprakelijkheidsverzekering Vereniging Eigen Huis, HA 062022 011 VEH Aansprakelijkheid, artikel 1.3. De voorwaarden zijn te downloaden op eigenhuis.nl/diensten/verzekeringen/documenten-verzekeringen. Website voor het laatst bezocht op 18 april 2024.

Veelal suggereren polisvoorwaarden, direct of indirect, dat overtreding van een zogenaamd ‘verbod tot erkenning van aansprakelijkheid’ tot verlies van verzekeringsdekking kan leiden.³ En dat terwijl de wet het al sinds 2006 verbiedt gevolgen te verbinden aan overtreding van een erkenningsverbod wanneer die erkenning juist is. Het dwingendrechtelijke artikel 7:953 BW bepaalt immers:

‘Indien een verzekering tegen aansprakelijkheid bepaalde erkenningen door de verzekerde verbiedt, heeft overtreding van dat verbod geen gevolg voor zover de erkenning juist is. Een verbod tot erkenning van feiten heeft nimmer gevolg.’

In dit onderzoeksrapport ga ik in op de houdbaarheid en de betekenis van polisbedingen die een verbod tot erkenning van aansprakelijkheid inhouden, mede in relatie tot deze dwingendrechtelijke bepaling. Het lijkt duidelijk dat een erkenningsverbod waaraan in geval van schending gevolgen worden verbonden, zoals verlies van verzekeringsdekking, in strijd is met de wet. Ik zal ook uitleggen dat er nog meer (wettelijke) bepalingen zijn waarmee het wringt, of waarmee een verbod tot erkenning van aansprakelijkheid ronduit strijdig is. Hoewel het vanuit de kant van verzekeraars – die willen kunnen waken over hun eigen portemonnee – begrijpelijk is dat er behoefte is aan het geven van voorlichting over wat in het kader van een vlotte afhandeling van de schade wel en niet mag worden gezegd, past het hanteren van een verbodsbepaling niet bij maatschappelijke ontwikkelingen die al jaren gaande zijn. Zeker waar het gaat om letsel- of overlijdensschade worden het bevorderen van contact en de aandacht voor emotioneel herstel na een schadeveroorzakende gebeurtenis steeds belangrijker. De gewraakte polisbepalingen stroken niet met het óók in de verzekeringswereld neergedaalde besef dat betrokkenen bij een schadeveroorzakende gebeurtenis belang hebben bij emotioneel herstel, en dat persoonlijk contact tussen hen daarbij essentieel is. Verzekeraars zetten zich hiervoor actief in. Het platform Contact Helpt, dat betrokkenen bij een verkeersongeval helpt contact te leggen met de benadeelde, wordt bijvoorbeeld actief gepromoot door het Verbond van Verzekeraars.⁴ En ook Perspectief Herstelbemiddeling is een belangrijke organisatie als het gaat om het leggen van contact tussen betrokkenen na een verkeersongeval of een andere ingrijpende gebeurtenis.⁵ Verzekeraars kun-

3 Bijv. het niet naleven van de verplichting uit het hiervoor gegeven voorbeeld kan volgens artikel 1.4 van dezelfde polisvoorwaarden invloed hebben op het bedrag dat de verzekerde bij schade betaalt. Zie de Voorwaarden Aansprakelijkheidsverzekering Vereniging Eigen Huis, HA 062022 011 VEH Aansprakelijkheid, artikel 1.4. Er zijn ook polisvoorwaarden die letterlijk bepalen dat bij het niet nakomen van de verplichtingen het recht op schadevergoeding of de verzekeringsdekking komt te vervallen. Zie verder par. 3.3 en de bijlagen.

4 Zie bijvoorbeeld het webinar van 6 november 2023 ‘Herstelbemiddeling in letselschadezaken helpt!’ van de Insurance Academy van het Verbond van Verzekeraars, te bekijken op onlineseminar.nl, alsmede de ‘Toolkit Contact Helpt’ van het Platform Personenschade van het Verbond, zie platformpersonenschade.verzekeraars.nl/pps-info/hulp-voor-verwijzing-naar-contacthelpt-nl/. Hierover ook: F.M. Ruitenbeek-Bart, ‘Slachtoffer-veroorzakercontact en de (mogelijke) rol van de verzekeringsprofessional daarin’, *VR* 2024/28.

5 Zie perspectiefherstelbemiddeling.nl.

nen gebruikmaken van de informatievoorziening van de organisatie en het Verbond van Verzekeraars is een belangrijke partner.

Er zijn dus veel redenen die tot de conclusie leiden dat de bedoelde verbodsbepalingen achterhaald zijn en niet langer in polisvoorwaarden thuishoren. In dit onderzoeksrapport leg ik uit waarom. Om het een en ander in perspectief te plaatsen, leg ik in hoofdstuk 2 uit wat de positie was van dergelijke bedingen rond de totstandkoming van het BW. Het zal blijken dat er destijds bewust voor is gekozen deze niet rechtstreeks te verbieden, wat mogelijk (deels) kan verklaren waarom het verbod tot erkenning van aansprakelijkheid nog altijd door een grote meerderheid van de Nederlandse aansprakelijkheidsverzekeraars wordt gehanteerd. Dat laatste blijkt uit een onderzoek naar polisvoorwaarden dat ik deed, waarvan ik in hoofdstuk 3 verslag doe. In hoofdstuk 4 ga ik de diepte in om te laten zien dat de gedachtevorming over dit onderwerp is gebaseerd op misverstanden. Aan de hand van vier mogelijke scenario's zal ik laten zien welke betekenis erkenningsverboden in de verzekeringspraktijk in werkelijkheid hebben voor verzekeraars, verzekerden en derden. Ik concludeer daar dat overtreding van een erkenningsverbod in werkelijkheid in geen enkel scenario in strijd kan zijn met de gerechtvaardigde belangen van de verzekeraar, en dat het hanteren van zo'n verbod in werkelijkheid voor de uitkeringsplicht van de verzekeraar geen verschil maakt. Vervolgens ga ik in hoofdstuk 5, 6 en 7 in op de juridische betekenis van polisbedingen die een verbod tot erkenning van aansprakelijkheid inhouden. Ik start in hoofdstuk 5 met de verhouding tot het dwingendrechtelijke artikel 7:953 BW en ga vervolgens in op de juridische betekenis van die polisbedingen in particuliere aansprakelijkheidsverzekeringsovereenkomsten. Hoofdstuk 6 gaat over het erkenningsverbod in relatie tot de privaatrechtelijke en publiekrechtelijke zorgplicht van de aansprakelijkheidsverzekeraar, waarbij ik in het bijzonder aandacht besteed aan de Gedragscode Verzekeraars en de bepalingen in de Wet op het financieel toezicht (Wft) over zorgvuldige dienstverlening. In hoofdstuk 7 sta ik tot slot stil bij de betekenis van een verbod tot erkenning van aansprakelijkheid voor professionele verzekerden, in het bijzonder advocaten en zorgverleners. Het zal blijken dat er meerdere redenen zijn om te concluderen dat polisbepalingen die een verbod tot erkenning van aansprakelijkheid inhouden juridisch niet deugen. Ik eindig in hoofdstuk 8 met een concreet voorstel voor een alternatieve polisbepaling die juridisch wel door de beugel kan, die past in de huidige tijd en die tegemoetkomt aan de belangen en behoeften van verzekerden, benadeelde derden én de verzekeraar.